

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

M E D D E L E S E R

OM

LÆRREDSKRÆMMER

HERMAN WALØR

EN AF KJØBENHAVNS 32 MÆND

OG

ETATSRAAD

JOHANNES VALEUR

VICE-BORGMESTER I KJØBENHAVN OG TILFORORDNET
I HØJESTERET

UDARBEJDEDE AF

POUL BREDØ GRANDJEAN

KJØBENHAVN
A. ROSENBERGS BOGTRYKKERI
MCMXV.

*De to Vaaben er tegnede efter
de originale Segl af Gravør
Fr. Britze.*

FORORD.

EFTER at jeg i mine Studenteraar ved Undersøgelser i de københavnske Arkiver havde gjort en Del Optegnelser om min Tip-Tip-Oldefader, *Etatsraad Johannes Valeur*, og dennes Fader, *Herman Walør* — bl. a. ogsaa om sidstnævntes og vor Slægts norske Afstamning — har jeg ikke i den siden da forløbne Tid fundet Lejlighed til at bearbejde disse Optegnelser og fuldstændiggøre dem. Paa min Broder, *Grosserer Erik Valeurs* Foranledning har Registratør i Rigsarkivet *P. B. Grandjean* paataget sig at foretage nye Undersøgelser og under ét at samle og bearbejde alt, hvad der har kunnet findes om de to ældste af Slægten. Resultatet heraf foreligger i nærværende Skrift, der herved overgives til Familien af min Broder og mig.

Trods omfattende Undersøgelser er det ikke lykkedes Hr. Grandjean under hans gentagne Studieophold i det norske Rigsarkiv i Christiania med Sikkerhed at fastslaa Herman Walørs Herkomst; maaske vil Udgivelsen af disse biografiske Meddelelser bidrage til, at dette engang bliver muligt.

De 2 Billeder, forestillende *Etatsraad Johannes Valeur* og hans Morfader, *Konferensraad Johannes Christensen Meller*, er Gengivelser efter oliemalede Portrætter, der er ophængte i *Kjøbenhavns Overpræsidiiums Lokaler* og som er skænkede *Raadhusets Billedsamling af Familien*.

Enhver Tilføjelse eller Rettelse modtages med Tak.

Kjøbenhavn i April 1915.

Henrik Valeur.

HERMAN WALØR.

DEN danske Slægt Valeurs Stamfader, Herman Walør eller Wallør, han skrev selv Navnet paa begge Maader, er, saaledes som det vil ses af nedenstaaende, født i Christiania og rimeligvis identisk med den »Hærmand«, der 6. Juli 1662 blev døbt i denne By og hvis Forældre var »Anders Erichsøn og Idde Hærmandsdatter«¹⁾.

Han stod i Kræmmerlære hos Jørgen Koster i sin Fødeby i 7 Aar, tjente som Svend hos sin Læremester i 5 Aar og drog derpaa til Kjøbenhavn, hvor han 15. Jan. 1691 vandt Borgerskab som Lærredskræmmer²⁾. Den følgende 28. Marts blev han optaget i Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlauget, hvis Laugsbog³⁾ indeholder følgende i denne Anledning:

Efftersom nærværende welforstandige, unge Mand Hermand Walør, som er barnføed udi Christiania i Norge, beviiser med rigtig Attestum at hafve tient udi fornefnste Christiania for Dreng udi 7 Aar og siden for Svend i 5 Aar effter Attestens Formelding

¹⁾ I Christiania Kirkebog findes i Tidsrummet 1660—70, indenfor hvilket Herman Walør vel maa være født, kun et Barn, der døbes med dette Fornavn. Aaret 1662 passer iøvrigt godt som Herman Walørs Fødselsaar. han er jo i saa Tilfælde 28 Aar gammel, da han vinder Borgerskab. 16 Aar, da han kom i Lære. At han kalder sin ældste Søn Andreas og senere, da denne er død, endnu en Søn ved dette Navn, er yderligere et Bevis for, at hans Fader har heddet Andreas eller Anders. Christiania Bys Kirkebog udviser, at en Skrædder Anders Erichsøn 14. Jan. 1668 begravedes »med alle Klokkerne«, og at en Anders Erichsøn »paa Kielderene« 27. Marts 1664 ligeledes blev begravet »med alle Klokkerne«. Sidstnævnte opføres i Christiania Skatteregnskab 1663. Byens Skifteprotokoller begynder desværre først 1692, indtil 1714 er disse gennemgaaede for at finde Skiftet efter Ide Hermansdatter, men forgæves. — Fornavnene Anders, Erik og Ide forekommer i den norske Familie Valeurs ældste Led (jvfr. Optegnelser om Familien Krefthing i Personalhistorisk Tidsskrift 3. R. V, 213 f.). — ²⁾ Kjøbenhavns Raadstueprotokol 1691—92, fol. 3. — ³⁾ Laugsbog 1688—1861, pag. 23.

dat. Christiania den 21. Januarii Anno 1691, ja endog med een Attest under Borgemester og Raad i Christiania deris Stadtzseigel, dat. den 17. Februarii nestefter, det Jørgen Koster, hoes huilchen hand fornefnate sine Dreng- og Svenne-Aar hafver udtiendt, des Handling er bestaaende foruden Hatstaffereri udi adschillige Sclags Kramwahre, da effterat hand forhen hafver vundet sit Borgerschab, haver hand Kræmmer Compagniens Zumfft været begierende, huilchet hannem og af Compagniens Oldermænd og Laugetz Eldste :/ efter foregaaende Sagens Beschaffenhed :/ er blefven sambtøcht og forundt med ald Rættighed og Frihed, som andre Compagnie Brødre haver at nyede effter hans Kongl. Mayestæts allernaadigste Privilegier og Compagniens Articulers Formelding i alle Maader.

Huorimod jeg Hermand Wallør hermed anlover og mig forpligter nu og til alle Tiider at gjøre och holde Laug og Laugs Rettighed saa og gifve og betable, huis til Compagniens Beste og Frembtarf paabudet er eller hereffter paabyedis kand, u-fortrædelig og uden Moedsigelse i nogen Maader och ellers i alle Ting at beviiise Oldermænden og de Eldste, som nu er eller hereffter komendis worder, tilbørlig Respect og Lydighed, saa og inden Compagnie Dørene saavel som udenforre i alle Maader, som een ærlig, lydig og sien Laugsbrøder vel eigner og anstaaer, anstille og forholde effter Articulernis Lydelse, saafremt jeg ellers Compagniens Frihed og Rettighed agter at beholde. Til Vitterlighed haver ieg dette velbetencht med egen Haand unterschrefven. Haffniæ dend 28de Martii Anno 1691.

Herrman Walør.

Laugets Bøger indeholder kun lidt om ham, der sikkert ikke har haft nogen større Forretning. Som Regel hører han til de Laugsbrødre, der erlægger mindst i Afgifter, først i 1712 naar han saa vidt, at han kan holde en Svend. Sin Krambod havde han paa Børsen. I Januar 1720 har han stadig en Svend i sin Tjeneste, men holder da ingen Bod, i December samme Aar ses det, at han helt har opgivet sin Forretning. Dette var imidlertid ikke ensbetydende med, at han traadte ud af Lauget. Da et nyt Laugshus saaledes skulde bygges i 1721, i hvilken Anledning Mestrene anmodedes om at have Tilsyn med Foretagendet, afgiver han Svaret »jeg findes villig til Opsigt«; fra 1723 til sin Død 1726 var han en af Laugets eligerede Brødre, der sammen med Oldermænden skulde forhandle om fælles Interesser.¹⁾

Som et Kuriosum kan nævnes, at han i det Reglement om Ligbæring, som Laugsbrødrene approberede i deres Forsamling 29. Febr. 1704, opføres i 3. Klasse blandt dem, som gaar paa den venstre Side

¹⁾ Laugets Forhandlingsprotokoller 1688—1718 og 1718—39 passim.

af Liget og bærer paa den højre Skulder.¹⁾ I Pestens Tid 1711 blev han og hans Husstand skaanede, han havde hverken Syge eller Døde »i denne Contagions Tid.«²⁾ Af en »Specification« over Kræmmernes og deres Folks Udrustning med Vaaben, affattet i August s. A. paa Grund af den truende Krigsfare, ses, at han kunde stille med Ober- og Sidegevær, Patronlaske og Krudthorn, Aaret efter, da han havde faaet en Svend, yderligere med endnu et Sidegevær.³⁾

Han har sikkert været en anset Mand blandt sine Medborgere, ikke mindst hans Ægteskaber, og da navnlig hans andet med Johannes Mellers Datter, maatte styrke hans Position, der blandt andet kendetegnes derved, at han — fra 18. April 1714 til sin Død — var en af Byens 32 Mænd⁴⁾. I 1724 blev han som saadan udmeldt til at have Tilsyn med Renselsen af Byens Kanaler.⁵⁾

To af Kjøbenhavns Borgere, Kræmmeren Peder Svane og Movrids Jørgensen Samsøe, holdt gudelige Forsamlinger sammen med en afsat Præst, Otto Strandiger, der havde sluttet sig til Pietisterne, senere til Gendøberne, en theologisk Student, Kristoffer Eberhard, samt nogle faa andre. Blandt dem, der »meget sjældent« kom til disse Møder, som begyndte i Marts 1704 og ved hvilke Evangelierne blev gennemgaaede, nævnes efter Svanes Beretning »Herman Waleur«. Forsamlingerne holdtes skiftevis i Svanes, Samsøes og kgl. Bygmester Marcellis Hus eller i Magister Lamberti Allardi Logemente. De andre Deltagere opføres som kommende til Stede »altid« eller »til en Tid«, for Walør har Møderne derfor neppe spillet nogen videre Rolle; at at han overhovedet har mødt, er vel det eneste rent personlige Træk, der nu vides om ham.⁶⁾

Et lille Bidrag til Kendskabet om hans Ydre og Omstændigheder giver den ifølge Forordningen »Om adskillige extraordinaire Paabudde i Danmark af Carosser, Peruqver, Fontanger eller Franske Sætter eller Topper og Tienestefolkes Løn« i Aaret 1710 opkrævede Ekstraskat. Han maa ud med 2 R., da han bærer Paryk, ligesom det ses, at han holder en Tjenestepige.⁷⁾

Tre Gange var han gift. Første Gang viedes han 4. Aug. 1692 »efter kgl. allernaadigste Tilladelse uden foregaaende Trolovelse og Lysning« hjemme i Huset til Barbara Haagensdatter. Forlovere var Hendrick Beckel i Hyskenstræde og Christian Geertzøn paa Slotspladsen.⁸⁾ Bruden var født 1659 i Kjøbenhavn, 2. Februar blev hun holdt over Daaben i Holmens Kirke, hendes Forældre var Skipper Haagen Halvorsen i Dybensgade og Bente Pedersdatter. Allerede som ganske spæd blev hun faderløs. Svenskerne laa foran Kjøbenhavns

¹⁾ Laugets Journal 1688—1816, fol. 10—11. — ²⁾—³⁾ Forhandlingsprotokol. —

⁴⁾ O. Nielsen: Optegn. om Kbhvns Kommunalbestyrelse. — ⁵⁾ O. Nielsen: Kjøbenhavns Historie VI, 379. — ⁶⁾ Ibid. 132. — ⁷⁾ Ekstraskatteregnskab for det nævnte Paabud. — ⁸⁾ Holmens Kirkes Lysbog samt Trolovelses- og Vielsesprotokol.

Volde, da hun saa Lyset. Under det frygtelige fjendtlige Angreb paa Fregatten »Højehald«, der laa opankret omtrent, hvor Langebro nu er, maatte hendes Fader tilligemed hele Fregattens øvrige Besætning lade Livet. Han blev 17. Febr. bisat i Holmens Kirke, i hvis Begravelsesprotokol han kaldes »Haagen Haluordsen Barflot, Skipper oc Beendrejer«, idet der lakonisk tilføjes »bleff schut i Anfaldt paa Højehald« 37 Aar gammel. Hans Tapperhed blev ikke glemt. Rigsadmiralen Henrik Bielke fik 15. Nov. 1673 kgl. Befaling til at udbetale 18 Rigsdaler af Søetatens Midler til Enken »i Henseende til hendes salig Mands tro Tjeneste udi seneste Kjøbenhavns Belejring«. ¹⁾

Bente Pedersdatter vedblev som Enke at eje Huset i Dybensgade, Matr.-Nr. 161 i Øster Kvarter af Grundtast 55 Rdlr., indtil hun ved et den 26. Sept. 1692 udstedt og tinglæst Skøde ²⁾ afhændede det til Svigersønnen Herman Walør. Skødet har følgende Ordlyd:

Nr. 3. 1½ Rdlr.

Erlig, achtbahre och welfornemme Sigr. Hans Hendrich Beckel, Borger og Handelsmand her i Staden, som effter Fuldmagt af Sr Peter Haagensen, Stadtz Chirurgus udi Friderichshald i Norge, udgifven, beseiglet och underskrefven udi Sig^r Christian Gærtsens, Bendte S^a Haagen Haldworsens Laugwergis, Tilstedeværelse, udi loughlig Things Liud med Haand og Mund. Jord og Muld skiødede og aldelis afhændede fra dennem og deris Arvinger til Sr Herman Walleur, hanns Kieriste og Arvinger ti bem^{te} Bendte S^a Haagen Halvorsens Huus udi Dybens Gade, beliggendis imellem Mathias Thuesen Brendevinsbrenders och Lauridtz Jensen Skreders Huuse og Eiendomme, med iwerende Pertinentier og Løsøre, saasom det nu biugt och indheignet er, sambt hwis Muur- och nagelfast befindis. Och strecker sig bem^{te} Huusis Grund foran i dend sydlige Kandt til bem^{te} Gade saa wel som bagen til i dend nordlige Kandt udi Breden 9 Allen 2 Tommer, udi Dyben wed dend østlige Siide 14 Allen 2 Qvarteer, wed dend westlige Siide udi Dyben 15 Allen 4 Tommer sammesteds. Hwilchet forskrefne Huus, jordfri Grund och Eigendom medt Biugning och Gaardsrum sambt ald anden des Tilbehør udi Længde og Brede, oppe og nedre, saa som det nu biugt, begreben, indheignet och forefunden er, effter seeniste derpaa ergangne Skiøde af Dato 26. Januarii 1652, Fuldmacht daterit 8. Augusti [16]92, Foræning och Stads Conducteur Elovii Mangors Alnemaal de Dato 1. Augusti och 23. Septembr. Anno 1692 dessen widere Formeldning aldelis indtet

¹⁾ Sjællandske Tegnelser 1673, Nr. 604. — ²⁾ Kjøbenhavns Skødeprotokol 1692—99, fol. 6, hvor det er indført under Tinglæsningsdagen uden Datering; jvfr. Skødeprot. 1699—1701, fol. 184, hvor det ses, at Skødet blev udstedt samme Dag, som Tinglæsningen fandt Sted.

der af udi nogen Mader undertagendis meerbem^{te} Sig^r Herman Walleur, hans Kieriste og Arvinger skulle hafve, niude, bruge och beholde til ævindeligh fri Eiendom, hwor efter atterbem^{te} Herman Walør war it u-willigt Things Vidne begierendis, som bevilget blef.

Ægteskabet med Barbara Haagensdatter blev velsignet med en Søn, der 17. Juli 1694 døbtes med Navnet Andreas i St. Nicolai Kirke. Da denne Søn døde kun 27 Uger gammel, oprettede Ægtefællerne Testamente, som indsendtes til kgl. Konfirmation sammen^r med følgende Ansøgning:

Nr. 20. Stempel. Fire og Tive Skilling.

Stormegtigste Allernaadigste
Arve-Konge oc Herre.

Paa Eders Kongel. Majestets Allernaadigste Behaeg haffuer vi Underskreffne tuende Egtepersoner, som ere uden Børn oc Liffsarffwinger, oprettet en Forskriffuelse imellem os, huerleedes vi med vorris ringe Midler ville haffue forholdet, naar en aff os ved Døden affgaar, huilcken Forschrifuelse, som her hos in originali følger, vi allerunderdanigst ere begierende, att Eders Kongel. Majestet Allernaadigst ville confirmere. Nest Fortrøstning om en naadig Bønhoering forbliffuer vi indtill Døden

Kiøbenhaffn dend
2. February 1695.

Eders Kongel. Majestets
allerunderdanigste
oc
tropligtskyldigste
Arllue-Undersatter
oc
Tienere

*Herman Walør Barbara Haagens
Daatter*

Selve det originale Testamente lyder som følger:

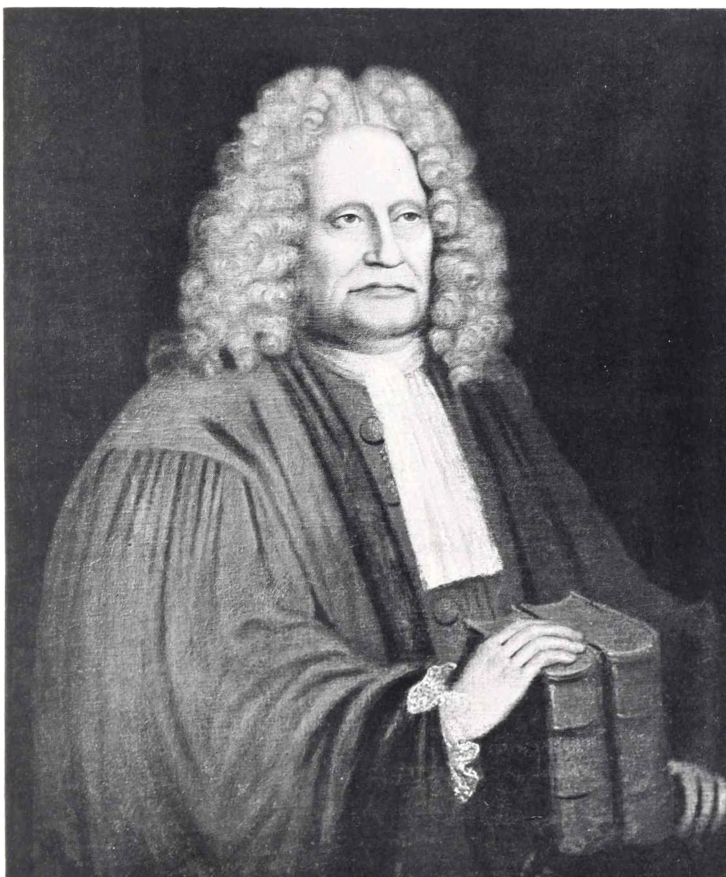
Nr. 22. Stempel. En Rigsdaler.

Wii effterschreffne, nemlig Herman Wallør, Borger oc Indwaaner her i Kiøbenhaffn, oc jeg Barbara Haagens Daatter, for-

neffnte Herman Wallørs Egtehustrue, kiendis oc hermed witterligt gjør, att efftersom Gud Allermegtigste os udi worris Egteskab med en Søn haffuer velsignet, som igien wed Døden er affgangen, saa haffuer vi, som nu ere uden Børn oc Lifsarffwinger paa begge Sider, af dend oprigtig oc trohiertelig Omsorg, som Egtefolck for huerandres Welstand (oc synderlig for dend, som dends andens Død uden rette Lifsarffwinger offuerleffuer) betiiden bør at drage, med huerandre wedtaget, besluttet oc foraffskeedet, saasom vi oc hermed paa Hans Kongl. Majestetis worris Allernaadigste Herris oc Konges Allernaadigste Behaeg vedtager, beslutter oc foraffskeeder, att naar det behaeger dend allwiidende goede Gud een af os ved Døden at bortkalde, da schall dend igienleffuende, saafremt vi endda ingen Børn eller Lifsarffwinger tilsammen haffuer bekommet, ald vorris Middeler oc Formue, være sig Huse, Eyendom, tilstaaendis Gield, rørendis oc u-rørendis Goeds, ved huad Naffn det helst er eller nefnis kand, aldeelis intet deraff undertagen i nogen Maader, u-forseiglet, u-registeret, u-wurderet oc u-skifft, alleene som sit eget fri nyde oc beholde oc dermed udi sin Enckestand effter egen Willie uden dend Affdødis Arffwingers Præntention, Arffssøgning eller Forhindring i alle Maader schalte oc walte, dog skall bemeldte Igienleffuende pligtig være till ald vorris bortschyldige Gield att suare oc derfore dend Affdødis Arffwinger kraffues- oc schadesløs holde. Skeer det oc, att dend Igienleffuende bleff till Sinds sig i Egteskab paa nye att inlade, saa schall dend være pligtig att giffue dend Affdødis Arffwinger till en Kiendelse ett Halt Hundrede Slettedaller, huormed samme Arffwinger for ald, huis Arffue af dennem præntenderis kunde, uden wiidere Registering eller Skiffte, efftersom før er rørt, i alle Maader schall være fornøyed oc strax derfor tilbørlig Affkald giffue, mens dersom den Lengstleffuende af os bleff hendsiddende oc uden wiidere Egteschab ved Døden affgick, da schall ald vorris Middeler oc Formue, som da fra vorris bortschyldige Gield tilloffuers findes, imellem beggis vorris Arffwinger effter Loven schifftes oc deellis, dog att de aff Boens Middeler, saauit dend kand taale, Kircken eller de Fattige først betencke. Att denne forskreffne Vedtegt, Besluttning oc Affskeed er begge[s] fuldkommen Villie, huor-effter samptlige vorris Arffwinger sig i alle Maader schall rette oc forholde, hauffuer vi dend med vorris egne Hænder unterschreffuet oc jeg Hermand Wallør mit Zignete hostrøcht saa oc venligen ombedet erlige oc welagte Mænd Sr. Christen Gertsen oc Sr. Hans Beckell, Borgere oc Indwaanere her udi Kiøbenhaffn, med os till Witterlighed att unterschriffue oc forseigle.

Actum Kiøbenhaffn dend 2. February A° 1695.

Hermann Wallør Barbar[a] Haagens Daatter
(L. S.)

Fot af Vald. Poulsen.

Valdemar Poulsen

At forskreffne saaledis udi woris Ofververelse imellem bemeldte er vedtaget och sluttet, dett bekiende vi underschreffne til Vitterlighed under voris egne Hænder og Zignetter.

Kiøbenhafn ut supra.

Hans Hinrich Bechell
(L. S.)

Christian Geertzen
(L. S.)

Testamentet fik kgl. Konfirmation 19. Februar 1695.¹⁾ Det er ikke af mindst Interesse derved, at Herman Walør, der iøvrigt kun har underskrevet Aktstykket, her aftrykker sit Segl²⁾, et overordentligt smukt udført Vaaben, graveret eller skaaret i en sekskantet Plade, uden Tvivl en Signetrings Sten. I det af et Hjelmklæde omgivne Skjold ses en mod (heraldisk) højre Side vendt staaende Stork, bærende en Slange i det opspilede Næb, paa Hjelman en, ligeledes mod højre Side vendt, springende, halv Kronhjort. Paa Siderne af Hjelman Initialerne H. W. Sønnen, Etatsraad Johannes Valeur, antog imidlertid sin Morfader Konferensraad Mellers Vaaben, et delt Skjold, i hvis første Felt ses tre Roser, i andet tre Kornaks, paa Hjelman en Rose mellem to Kornaks. Dette Vaaben er senere ført af Slægtens Medlemmer.

Barbara Haagensdatter døde 1697 i Kjøbenhavn; den 7. April blev hendes Lig »om Aftenen hensat« i Holmens Kirke.

Herman Walør gifter sig godt og vel halvtredie Aar efter, idet han 21. Novbr. 1699 uden Trolovelse og Lysning hjemme i Huset vies til Mademoiselle Maria Johansdatter Meller³⁾, Datter af den ansete og indflydelsesrige Raadmand, senere Stadshauptmand, Præsident i Kjøbenhavn og Konferensraad Johannes Christensen Meller og Anna Hojer.

Brudgommens Forlover var Købmand Mouridz Jørgensen, Brudens hendes Fader. I dette Ægteskab fødtes 23. Februar 1701 Sønnen Johannes.

Den »agtbare og velfornemme« Sr. Herman Walør afhændede ved et den 12. Juli 1700 tinglæst Skøde Huset i Dybensgade »med iværende tvende Jernkackeloune, dend eene deraf med Messing Zirat« til »agtbare og vel søerfarne« Skipper Bendt Povelsen.⁴⁾ Kort i Forvejen havde Walør for 1700 Rdlr. købt en Gaard i Strandgade paa Christianshavn, Matr. Nr. 19, en mere anseelig Ejendom end hans tidligere Hus. Skødet, der blev tinglæst 28. Juni 1700⁵⁾, lyder saaledes:

Nr. 7. 5 Rdlr.

Wi underschrefne, afgangne Sl. Petter Hansen Qvist, fordm velforneme Borger og Indvaaner herudi Christianshavn, hans af

¹⁾ Sjællandske Registre 1695, Nr. 22 med tilhørende Bilag. — ²⁾ Afbildet ovenfor i fordoblet Størrelse. — ³⁾ Vor Frelasers Kirkebog. — ⁴⁾ Skødeprotokol 1699—1701, fol. 184. — ⁵⁾ Dito, fol. 172 f.

Wel Edle og welbaarne Magistraten efterlatte Børns anordnede For-
 myndere, nemblig Rasmus Jensen Urtekremmer, Hendrich Eilertsen
 Brygger, Petter Abestee Viinhandler, Michel Bløchel Bager, Lorrændz
 Frost Urtekremmer, Hendrich Pedersen Bøcker og Rasmus Kieldtzen
 Grofsmid, alle Borgere og Indvaaner her samestedz, kiendis og giør
 hermed witterligt at hafue paa worris Myndlinger hem^{te} Sl. Petter
 Hanssens Børns Veigne soldt og afhendt, saasom vi og hermed
 selger, schiøder og afhender, fra dem og derris Arfvinger til erlig
 agtbar og welfornemme Mand Herman Walør, Borger og Handels-
 mand udi Kiøbenhavn, hans Hustru og begge derris Arfvinger een
 dend Sl. Mand Petter Hansens grundmurede Gaard, jordfri Grund
 og Eyendom, liggendis her i Christianshaun i Strandgaden imellem
 Hr. Estats Raad Adelters Gaard paa dend eene og westre og Sl.
 Petter Hansens sidst iboende Gaard paa dend anden og østre
 Siide, huilken forskrefne Gaard med brandmuret Gaufvel og heel
 Muur paa dend Siide nest ved velbem^{te} Hr. Etats Raad Adelters
 Gaard og opmured Gauff til Sl. Petter Hansens Gaard, der udi huer
 af bem^{te} Gaarde dend halfue Steen schal vere berettiget, effter gamle
 Schiøder og Adkomstbrefves vidre Formelding item 4 Jernkachel-
 ofne, frisch Pompe-Vand og ellers alt, huis muur- og nagelfast be-
 findis og Huuset med Rette tilhør, indted deraf undtagendis i nogen
 Maade med des tilhørende Grund og Plads, og strecher sig forbem^{te}
 Gaardz Biugning i Breden ud til Gaden 16 Allen og fra Gaden ind
 ad med des Gaardzrum paa begge Siider 45 Allen 1 Qvarteer og
 2 Tomme[r] og bag til udi Breden 15 Allen 1 Qvarteer og 4 Tom-
 mer og hafuer hem^{te} Gaard sit Wandfald udi een Rende igiennem
 Kielderen og under dets Fortog udi Hafnen, som schall were fri
 og u-behindret i alle Maader, item ald dendz Wandfald saa som
 den det af Arrildz Tiid nødt hafuer, dernest det Støche af fortou-
 get, som nu med Gaarden solt er, strecher sig langs gaden 16 Al-
 len og nedre ved Haufnen 16 Allen og fra Gadens afpælede Linnie
 langs mehr velbem^{te} Hr. Estats Raad Adelters Grund indtil Haufnen
 udi Lengden 43 Allen 3 Tommer med ded derpaa staaende femb
 Fag Packhuus med sine fri Stolper og Bielcher, huilken for^{ne} Gaard
 og Fortoug med ded derpaa staaende 5 Fag Packhuus velbem^{te}
 Sig.^r Herman Wallør, hans Hustru og begge derris Arfvinger schal
 haue, niude, bruge og beholde til evindelig fri Eyendom og kiendis
 wi eller Sl. Petter Hansens Børn og Arfvinger, aldels ingen meer
 Lod, Deel, Rett eller Rettighed at hafue udi eller til forbem^{te} Gaard
 og Eyendom eller noget detz tilhørende, saasom forskrefuet staar,
 efter denne Daug i nogen Maader, mens hafuer derfor annamedt
 og oppebaaret Fyldest og fuld Werd efter worris sluttede Kiøb
 nemblig 1700 Rdlr., tachendis Sig.^r Hermand Wallør for goed og
 nøyagtig Betaling. Thi bepligter vi os paa Sl. Petter Hansens Børns
 Veigne at fri hiemble og fuldkommelig tilstaae Herman Wallør,

hans Hustrue og Arfvinger forbem^c Gaard og des ofvenmelte tilhørende Fortoug og Packhuus for huer Mands Tiltahle, shadesløes og uden Schade i alle Maader. Til ydermeere Stadfæstelse hafue vi dette worris udgifne Schiøde med egen Hænder underschrefuet og med worris sedvanlige Zigneter forseiglet og maa dette vorris Schiøde til Kiøbenhavnns Byeting læsis paateignis og udi Protocolen indschrifues foruden nogen forregaaende Kald eller Warsel i nogen Maader.

Actum Christianshaun dend

	Rasmus Jensen
	(L. S.)
Lorrens Frost	Henrich Elers
(L. S.)	(L. S.)
Michel Bløcher	Petler Abbestee
(L. S.)	(L. S.)
Rasmus Kieldtzen	Hendrich Pettersen
(L. S.)	(L. S.)

Kun faa Aar — knap seks — varede Herman Walørs andet Ægteskab. Allerede i 1705 døde hans Hustru, Maria Meller; 19. Sept. blev hendes Lig nedsat i den hendes Fader tilhørende aabne Begravelse i Vor Frelsers Kirke.

Naar han for tredie Gang holdt Bryllup, er ikke oplyst, det har været før Juni 1712. Hans Brud, Margrethe Christiansdatter Ottesen, var Datter af en af hans Laugsbrødre, Klædekræmmer Christian Bendix Ottesen. I Pestaaret 1711 blev dennes Hjem paa Amager-torv frygtelig hærget af Soten, Husfader selv døde; i Laugets Forhandlingsprotokol anføres endvidere, at syv Sønner og en Datter var angrebne, uden at det kan ses, om de alle maatte bukke under, det var ikke underligt, at Boden i disse Tider var lukket.¹⁾

Skiftet efter Klædekræmmer Ottesen blev holdt Søndagen 13. Dec. 1711, til Stede var Datteren Margrethe.²⁾ Hjemmet var solidt, et lille Eksempel paa dets Udstyr er Fortegnelsen over, hvad der fandtes »paa Madammens Kammer, hvor hun dagligen residerer«. Her registreres: en Himmelseng med grønt »Raschis« Omhæng, derudi tre Dyner, to Hovedpuder, et Par Hørgarns Lagen og et Pudevaar, endvidere fire røde »Ryslæders« Stole, tre sorte mindre dito, et Spejl med sort Ramme, et lidet Bord med »Skiæversteen« (: Skiffer) Skive, et Fyrre Skab med tvende Døre og en Bibel. I et af de andre Værelser stod flere »Guld-læders« Stole.

Christian Bendix Ottesen, der, det Aar han døde, holdt en Svend og to Dreng, ejede selv Huset paa Amager-torv, — Matr. Nr. 59 i

¹⁾ Laugets Forhandlingsprotokol 1688—1718. — ²⁾ Kjøbenhavns Skifterets For-seglingsprotokot 1711—12, fol. 141.

Strand Kvarter, dets ene Facade vendte mod Torvet, den anden ud til Læderstræde. I 1713 opføres som Ejer af dette Svigersønnen Herman Walør¹⁾, der 11. Juni 1712 havde skødet Gaarden i Strandgade til Sognepræst ved Vor Frelsers Kirke, Hr. Peder Hegelund, som i Købesum erlagde 2000 Rdlr. »udi Croner« foruden »en Kiendelse« til Walørs »Kiereste«²⁾.

Lærredskræmmer Herman Walør døde 29. Okt. 1726³⁾ i sin Ejendom paa Amagertorv; 4. Nov. blev hans Lig bisat i Holmens Kirke. En kgl. Bevilling, der først udstedtes 8. Nov., tillod, at Jordefærden fandt Sted om Aftenen, at Kisten blev overtrukket med sort Bay og at Sangklokkerne ved Ligbegængelsen maatte lade sig høre en Time over den sædvanligvis tilladte Tid.⁴⁾ Enken, Margrethe Ottesen, fik 8. Nov. s. A. Bevilling til at hensidde i uskiftet Bo med sit og afdødes Mands fælles Barn og siden skifte med Samfrænder, hertil havde hendes Stifsøn, Johannes Valeur, som den umyndige Broders Værge givet sit »Samtykke og Paaskrift«.⁵⁾ Under den store Ildebrand i 1728 skaaedes hendes Hus, ligesom Størstedelen af Amagertorv, hvor hun boede med sit Barn og en Pige, i Ejendommen boede Kræmmerne Vasner & Koefoed til Leje. I 1731 opføres Løjtnant Thomas Hansen som Husets Ejer. Tidspunktet for Margrethe Ottesens Død er ikke fundet.

¹⁾ Indkvarteringsmandtal for 1713. — ²⁾ Skødeprotokol 1710—13, fol. 298 f. —

³⁾ Den Valeur'ske Familiebibel. — ⁴⁾ Sjællandske Registre 1726, Nr. 361. —

⁵⁾ Do. s. A. Nr. 362.

Fot af Vald Poulsen.

Johannes Valerius

JOHANNES VALEUR.

JOHANNES Valeur¹⁾, Herman Walors og Maria Mellers Søn, er ifølge sine egne Optegnelser født 23. Febr. 1701, i Faderens Gaard i Strandgade paa Christianshavn. I Frelsers Kirke blev han 28. Februar holdt over Daaben, Faddere var Anne Johan Christensens (Mormoderen), som bar Barnet, Anne Dorthea Magister Lars Grøngaards, som holdt Huen, Stadshauptmand Johannes Christensen Meller (Morfaderen), Mads Nielsen og Volf Sigmund Hassius.

Udgaet fra Kjøbenhavns Skole (Metropolitanskolen) blev han 20. Juli 1720 immatrikuleret ved Universitetet, 12. Juni 1721 Baccalaureus philosophiæ og 24. Aug. 1722 cand. theol. med haud illaudabilis. To Aar efter, da han, rimeligvis som Huslærer, opholdt sig paa Samsø, afgik hans Morfader, Konferensraad Meller 10. Okt. 1724 ved Døden i sin Gaard paa Kjøbmagergade, en Begivenhed der var af gennemgribende Betydning for den unge theologiske Kandidat, der nu, som sin afdøde Moders eneste Barn, kom i Besiddelse af den ham i hendes Sted tilfaldne Arvelod.

Allerede paa selve Dødsdagen kom Skifteretten til Stede i Mellers Gaard for paa Begæring af den Afdødes Svigersøn, Herman Walør, at foretage Forsegling af den salig Herres Efterladenskab, en Begæring der af Retten blev tagen til Følge, skønt Konferensraadens anden Svigersøn, Kgl. Majestæts Kaptajn Nicolai Espen Paulsen, gift med Anna Dorthe Meller, som begge overværede Forretningen, gav til Kende, at Syigerfaderens sidste Villie havde været, at Boet skulde deles mellem Arvingerne uden Skifterettens Mellemkomst, hvorom der var indgivet en Supplik til Danske Kancelli. Da den kgl. Tilladelse imidlertid ikke var fremvist og forskellige af Konferensraadens Regnskaber endnu ikke aflagte, fjøede Skifterettens Folk, som sagt, Her-

¹⁾ Han skriver altid sig selv saaledes. Man har antaget, at han efter sin Rejse i Frankrig forandrede Stavemaaden, Formen Valeur er imidlertid allerede benyttet i Slutningen af det 17. Aarh., om end neppe af Herman Walør selv.

man Walør, der varetog sin fraværende Søns Interesser, hvorpaa følgende blev »annoteret«.

I »den salig Herres Sovekammer« forsegledes en »anstrøgen Træsur« (s: Tresor), her fandtes endvidere to Sten Bojaner, to Allebast »Billeder«, et Bord med Klapper, et Spejl i sort Ramme med Krone, et Thebord, et Skærmbredt med seks Fløje, seks forgyldte Læderstole og to lave Ryslæders Lænestole. »Udi den røde Stue til Gaden« forsegledes et indlagt »Skrifver Contoir«, Indboet bestod her i et Spejl med forgyldt Ramme, et »sammenslagen« Egebord, et lidet gammeldags Skab paa en Fod og et »beslagen« Skrin, hvori fandtes 240 Rdlr. »udi klingende Courant Mynt«, »nok i Holstenske 12-Schillinger« 33 Rdlr. og 2 β samt en Veksel paa 500 Rdlr., hvilket blev leveret til Kaptajn Paulsen. Endvidere fandtes tretten store og smaa Skilderier, fire »Træsbilleder«, et Slagurværk, et gammeldags Skab med seks Stykker Stentøj paa, syv Allebast »Stykker«, en »Lodbenk«, en Ryslæders Lænestol og et Egeskab med to Døre. I »Stoer Stuen« registreredes et stort Spejl i sort Ramme, en indlagt »Træsur« med fem Stykker »stort« Stentøj paa, ni »høje« Guldlæders Stole og tre Lænestole, seks forgyldte Lampetter, en indlagt Dragkiste og et lidet indlagt Chatol. Endelig blev i »den salig Herres eget Contoir« forseglet et lidet Skab, hvorpaa Rettens Segl blev sat paa Døren til Værelset.

Den 31. Okt. var Retten atter forsamlet for ifølge et Missive af 30. Okt. at overlevere Boet til Arvingerne.¹⁾ Tilstede var nu Johannes Valeur, der 28. Okt. havde faaet Bevilling til at være sin egen Værge, uanset at han ikke var 25 Aar, efter at have fremlagt sin Faders Attest for »at han hidindtil sig saaledes har opført, at han selv kan dirigere sine Midler.«²⁾ Desværre er det umuligt at skaffe yderligere Oplysninger om den efter Konferensraad Meller faldne Arv. Blandt andet kom Arvingerne i Besiddelse af den saakaldte Marskalksgaard paa Kjøbmagergade, den nuværende Postgaard, en historisk Ejendom, der, som bekendt, en Tid tilhørte Griffenfeld; Meller havde købt Gaarden i 1713, hans Arvinger afhændede den 1728 til Oversekretær Møinichen.

Uafhængig i økonomisk Henseende foretog den unge Valeur efter Morfaderens Død en Rejse i Udlandet, bl. a. til Frankrig. Efter sin Hjemkomst ægtede han 20. Marts 1726 Charlotte Sophie Bülcke³⁾, født 2. Sept. 1696.

Hun havde allerede som ganske purung — 7. Juli 1713 — ægtet Borger og Handelsmand i Kjøbenhavn Christian Kellermann⁴⁾, men var 1723 bleven Enke. Hendes første Mand har sikkert været formu-

¹⁾ Kjøbenhavns Skiftekommissions Forseglingsprotokol 1720—26, fol. 258 f. og 261. — ²⁾ Sjællandske Registre 1724, Nr. 281 og Kancelliets Supplikprotokol for s. A. II. — ³⁾ Hans egne Optegnelser i Familiebibelen, hvor han skriver Bülcke. o. a. St. — ⁴⁾ Elvius: Uddrag af St. Petri ældste Kirkebøger.

No 26

Streeg Lide Struig

No

34411

1727

Konungeligen, Allernaadigste
Norske og Danske

[Handwritten signature]

Jeg som for og overmandt Hans Eder
Konig. Mein Gut for over, Pafvange Con-
sulent, Land og Resident, Johannes Meller
Konig for mig fundt Sættar - Du vil vide,
at at Konig. Mein Gut nu liden drach
af somme elvæst til mig i over og en
undtønde, og fundt Mein Gut allernaadigst
vilde en liden mig til at over Caroli - De
og i Poles for mig, for Sættar i i over
Mein Gut og liden for mig i en over og for
de over, i over og mig, at mig mig mig
for mig mig mig mig mig mig mig mig mig
Konig. Mein Gut, og mig mig mig mig mig
for mig. Jeg som mig mig mig mig mig mig
liden, og for mig i mig mig mig mig mig

Konungeligen, Allernaadigste
Norske og Danske

Lidten d 8 Maj
A^o 1727.

Allernaadigste Eder Eder
Johannes Valeur

Etatsraad Johannes Valeurs Ansøgning fra 1727.

ende, ifølge kgl. Bevilling af 8. Okt. 1723 maatte hans Lig begraves om Aftenen, Kisten overtrækkes med sort Bay og Sangklokkerne lade sig høre en Time over den tilladte Tid¹⁾; 5. Nov. s. A. fik hun ved kgl. Bevilling Tilladelse til at hensidde i uskiftet Bo med sin umyndige Søn²⁾, 23. Febr. 1726, kort før hun giftede sig igen, kgl. Bevilling til at skifte med Samfrænder³⁾. Til Fordel for St. Petri Skoler havde hun 23. Marts 1724 stiftet et Legat paa 200 Rdlr. Kurant. Den nævnte Søn, Peter Kellermann, blev siden Regimentskvartermester ved det Bornholmske gevorbne Infanteriregiment og karakteriseret Kaptajn af Infanteriet.

Det er ikke umuligt, at Johannes Valeur tilbragte det første Aar af sit Ægteskab i Gaarden paa Kjøbmagergade; Familietraditionen vil vide, at han boede her. Aaret efter — 1727 — købte han imidlertid af Brandmajor Fuchs Enke Gaarden Matr.-Nr. 34 i Kjøbmager Kvarter, beliggende paa Østergade.⁴⁾

Af en Vurderingsforretning, som blev afholdt 16. Okt. 1731, ses, at Ejendommen bestod af et grundmuret Gadehus »af« 4 store, dobbelte Fag, 2 Etager højt, med en »staaende« Gavl og Kælder under Huset, samt af et Bindingsværks Side- og Tværhus »af« 18 Fag, de 7 Fag 3 Loft høje og de 11 2 Loft høje med Kvist og en »staaende« Gavl, Kælder under 12 Fag.⁵⁾ Huset, der da vurderedes til 6000 Rdlr., stod paa den Grund, der nu indtages af nyt Matr.-Nr. 51, Hus-Nr. 56, hvor det kendte Modehandlerfirma Christensen & Hansens Efterfølger har Butik, altsaa ved Siden af Efterslægtsselskabets nylig nedrevne historiske Gaard.

Johannes Valeur søgte samtidig ind i Statstjenesten, hans første Ansøgning om Embede er endnu bevaret, den lyder som følger:

No 20. Fire og Tive Skilling
1727

Stormægtigste, Allernaadigste
Arve-Herre og Konge.

Den store og overmaade Naade, Eders Kongl. Maiestet har beviist afgangne Conferentz-Raad og Præsident Johannes Meller, fordrister mig hands Daatter-Søn at udbede af Eders Kongl. Maiestet en liden Draabe af samme Naade til mig uværdige maatte nedflyde, idet Hands Maiestet allernaadigst ville beskicke mig til at være Cancelli-Raad og Assessor udi Hof Retten i Kiøbenhavn. Min

¹⁾ Sjæl. Reg. 1723, Nr. 309. — ²⁾ Do. s. A., Nr. 331. — ³⁾ Do. 1726. Nr. 53. Hun kaldes her Charlotte Sophia »Bulge«. — ⁴⁾ Nævnes første Gang som Ejer i Indkvarteringsmandtallet 1728. Skødeprotokollen for 1727 eksisterer ikke mere. — ⁵⁾ Kjøbenhavns Brandforsikrings Vurderinger for Kjøbmager Kvarter Matr.-Nr. 51.

liid og fliid har ieg i mange aar saaledes paa studeringer anvent, at ieg nest Guds hielp skal findes dygtig til min Allernaadigste Konges tjeneste og mit fædernelands gavn og beste. Jeg forventer en Allernaadigst resolution og forbliver i dybeste Underdanighed

Stormægtigste Allernaadigste
Arve-Herre og Konges

Kiøbhvn d. 8. May
A° 1727.

Allerunderdanigste Troe Tienere
Johannes Valeur.

Ansøgningen blev bevilget. Den 23. Juni 1727 fik han Bestalling som Kancelliraad¹⁾ og s. D. som Assessor i Hofretten paa Kjøbenhavns Slot, »til hvilken Ende Du« — saaledes hedder det i det kgl. Missive — »i samme Ret Dig haver at indfinde, saa ofte den herefter holdes, og Retten der tillige med de andre Vores Tilforordnede tilbørligen administrere efter Loven«²⁾. Den unge, kun 26-aarige Kancelliraad stod nu ved Begyndelsen af den offentlige Virksomhed, der i langt over en Menneskealder skulde optage hans Tid og Kræfter.

Han og Stadshauptmand Fieldsted indgik 21. Dec. 1729 en Forening, ifølge hvilken førstnævnte afstod ham Forstanderskabet for Vor Frelses Kirke paa Christianshavn; Valeur skulde »antage« sig Kirkens rede Penge og Obligationer mod Kwittering, Fieldsted aflægge tilbørlig Regnskab og iøvrigt med »Raad og Daad« assistere sin Efterfølger, for hvem Kirkens Sager og »dessens« Regnskaber ikke var ubekendte. »Konditionerne« var: »om det maatte behage Hans Majestet Allernaadigst hannem (o: Valeur) med samme Naade som mig (o: Fieldsted), da jeg antog Kirken, anlangende at komme i Raadstuen, at aflegge«. Foreningen blev kgl. konfirmeret 23. Dec. 1729³⁾, s. D. fik Valeur Bestalling som Raadmand i Kjøbenhavn, dog uden »Løn eller Indkomst for samme Raadmands Tieneste at nyde, førend den hannem efter hans Senium kan tilkomme«⁴⁾.

Aaret efter meddeltes ham Afsked som Assessor ved følgende aabne Brev:

G. A. V. at Vi efter herom allerunderdanigst gjorde Ansøgning og Begiering allernaadigst have bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade, at Os elskelig Johannes Valeur, Vores Cancelliraad og Raadmand udi Vores Kongelig Residentz Stad Kiøbenhavn, som Vi hermed allernaadigst ville have forløvet fra Vores

¹⁾ Sjæl. Reg. 1727, Nr. 221 (med Indlæg). — ²⁾ Sjæl. Tegnelser 1727, Nr. 252. --
³⁾ Do. 1729, Nr. 669. — ⁴⁾ Sjæl. Reg. 1729, Nr. 437.

Hof Ret som Assessor herefter at betiene og opvarte, ey allene allernaadigst maa være befriet for at være ansvarlig til det, som udi bemelte Hof Ret før hans Tiltrædelse er forrettet, men end og at hand maa aldeles være fri og forskaanet for at svare til hvis Umyndiges Arveparter, saavelsom Byens Indtægter, Udgifter og Regnskaber, som Os elskelige Præsident, Borgemestere og Raad her sammesteds kunde vedkomme at svare til, for saaviit deraf, førend han til Raadmands Embedet blev forordnet, er passeret. Dog skal hand derimod tiltænkt være alt, hvis for hans Tiid kand være forrettet og endnu i Urigtighed henstaae, forsvarligen til Endelighed at befordre, det meeste hannem mueligt være kand. Forbyndendes etc.

Hafniæ den 9. Januarii Anno 1730. ¹⁾

Hidtil havde Valeur, som det vil ses af nedenstaaende, ingen Løn oppebaaret, under den store Ildebrand i 1728 led han betydelige Tab, hvilket nedenfor nærmere skal omtales, og søger derfor ved første Lejlighed at forbedre sin økonomiske Stilling. Han indgaar 1738 med følgende Ansøgning:

Stormægtigste
Allernaadigste Arve Konge
og Herre.

Jeg har haft den Naade nu paa 13de Aar at tiene Deres Majestet uden derfor til datum at have nydt ringeste Gage; Fiire Aar som Assessor i Hof Retten og Nie Aar som Raadmand.

Forstanderiet for Christianshavns Kircke har og i 9 Aar ligget paa mine skuldre, hvorføre mig å parte Eders Majestets Naade for mange Aar siden blev forsickret.

Jeg har i al den tiid tæret og aarlig tilsadt af mine midler og ved banquerouter sampt den ulykelige Ildebrand tabt over 13000 Rdlr., Kiøbmandskab eller andet, hvorved ieg mig med Hustrue og 5 Børn kunde ernære, har ieg ei lærdt, men allene anvendt min tiid ved studeringer, hvorføre det er falden mig desto tyngere at subsistere. Det har da nu behaget Gud at bortkalde forrige Commerce-Raad og Raadmand Kuur, til hvis Raadmands Løn ieg effter mit senium i følge af Deres May^{ts} mig Allernaadigst forundte bestalling bør ascendere. Jeg tviler ingenlunde paa, Deres Majestets Haand io holdes hellig og uryggelig, hvorom ieg og udi Aaret 1731 ved en Kongl. resolution indfördt i Geheim Protocollen og ligger Raadmændene til beskiermelse mod andre uberettigede Competenter forvisses. Jeg understaar mig derfor disto freidigere hermed

¹⁾ Sjæl. Reg. 1730, Nr. 7.

at nedlegge min Allerunderdanigste tacksigelse og fremdeles im-
 plorere Deres Majestets Store og uskateerlige Naade.

Jeg lever udi allerdybeste underdanighed

Stormægtigste

Allernaadigste Arve Konge

og Herre

allerunderdanigste

ringe tienere

Havn. d. 29. Dec.

A° 1738.

J. Valeur.

Hans Ansøgning resulterede i et kgl. Missive af 9. Jan. 1739, ifølge hvilket han, »som nu virkelig Raadmands Embede tiltræder«, skulde nyde den vakante Raadmands Løn, ganske vist med den Bemærkning, at han skulde dele Lønnen med Vice-Borgmesteren, Kancelliraad Ramshart, indtil en af Borgmestrenes Embeder blev ledigt eller en Raadmands Løn blev vakant.¹⁾

Kong Christian VI havde selv i et egenhændigt Brev, dateret Frederiksberg 3. Januar s. A., til Oversekretæren i Danske Kancelli, Grev J. L. Holstein, bifaldet den af denne foreslaaede Deling af Gagen, skønt Valeur havde paaberaabt sig den ham tidligere givne Bestalling, der jo havde stillet ham i Udsigt at ascendere til Raadmands Gage efter hans Senium. Kongen mente, at dette kun var en Formular i Bestallingen, da der ikke yderligere var givet Valeur noget Tilsagn om fremtidig Gage, idet Majestæten udtaler: »und dadurch geschieht dem Valeur kein so grosses Unrecht, den er hat es noch nich gehabt, so kan ihm auch nichts genommen werden.«²⁾

Samme Aar ønsker han sig fritaget for Stillingen som Kirkeværge, idet han beder om Kvittering og Justitsraads Titel, alt i følgende Skrivelse³⁾:

Stormægtigste Allernaadigste

Arve Konge og Herre.

Herved indleveres Allerunderdanigst Vor Frelseres Kirkes Regnskab forfattet fra den 23. Decembris A° 1729 til den 11. Juny 1739 udbedende Allerunderdanigst, det maatte behage Deres Mayestet at befahle 2de Secretairere i det Danske Cancellie samme Regnskab at revidere og decidere til paafølgende Allernaadigste Kongel. Qvittances erholdelse paa samme Maade, som skeedt er med min Antecessor Stads Haupt-Mand Fieldsted. Dernest, at som Jeg nu paa 11te Aar har haft dette store Onus, som er 3 Aar længere end end min Formand, Eders May^t. Allernaadigst vil accordere mig

¹⁾ Sjæl. Tegn. 1739, Nr. 25 (med Indlæg). — ²⁾ Christian VI.s egenhændige Breve til J. L. Holstein, Rørdam: Samlinger og Studier II, 418. — ³⁾ Indlæg til Sjæl. Tegn. 1739, Nr. 679.

min Dimission fra bemelte Kirkes Forstanderie, i det en anden god og sufficient Mand, hvem Eders May¹. Self dertil behager at beskicke, i mit stæd Allernaadigst maatte ordineres, siden det vil falde mig u-mueligt formedelst mine andre Forretninger bemelte Forstanderie længere at kunde forestaae.

Stormægtigste Konge! Jeg kunde ellers vidtløfftig deducere ald min i saa mange Aar haflte Møye og Umage, Jeg kunde endog recensere Eendeel Fataliteter, ja frembringe mange krafttge og igien-nemtregende Motiver, Mens Jeg veed og Jeg i alt det ei har gjort meere, end Jeg burde, Nemlig at efterkomme Een troe Tieneres Pligt og self indstille til Eders Kongelig May¹, om Hand mig, som paa 13de Aar har været Cancellie Raad, med Justitz Raads Caractér Allernaadigst ville gratificere. Jeg forventer Een Naadig Resolution og lever i Allerdybeste underdanighed

Stormægtigste Allernaadigste
Arve Konge og Herres
Allerunderdanigste
troeplygtskyldigste Tiener
J. Valeur.

Hafniae d. 11te Novembris
A^o 1739.

Under 28. Nov. 1739 fik han Bestalling som virkelig Justitsraad. Det hedder i denne: »i Særdeleshed skal hand sig i samme Bestilling med største Fliid og Vindskibelighed lade finde og udi alle Maade rette og forholde sig efter den Instruction, som Vores Høyeste Ret allerede given er eller herefter given vorder, saavidt den hannem vedkommer, og ellers hvis (:) hvad) hannem Tid efter anden allernaadigst anbefales troeligen forrette samt ikke for nogen aabenbare, hvis (:) hvad) samme hans Embedes Forretninger vedkommer og hemmelig bør at holdes.«¹) Han »forløves« som Kirkeværg 4. Dec. s. A.²) og modtog 18. Juli 1740 »Kgl. Qvittance« som saadan³). Heller ikke som Kirkeværg havde han nydt nogen Løn, men tværtimod haft Udgifter til en Mængde Skrivematerialer, lidt Tab ved »Ind- og Udtælning« af Kirkens Penge og ovenikøbet maattet holde en Fuld-mægtig til at bestride Forretningerne. I en Ansøgning, hvor han takker for sin Dimission, beder han om at faa 100 Rdlr. godtgjort for hvert Aar, han har beklædt Stillingen, der bevilges ham imidlertid kun — 1. April 1740 — ialt 200 Rdlr.⁴)

Ifølge kgl. Missive af 3. Febr. 1741 fik han Befaling at indfinde sig i Højesteret den førstkommende 2. Marts, »da Højeste Ret denne Dag i indeværende Aar skulde tage sin Begyndelse og den første Dag her paa Vort Slot Christiansborg vorde holdet.«⁵) Om nogen egentlig Bestalling som Højesteretsassessor, hvilken Stilling han nu beklædte

¹) Sjøll. Reg. 1739, Nr. 410. — ²) Sjøll. Tegn. 1739, Nr. 679. — ³) Sjøll. Reg. 1740, Nr. 272. — ⁴) Sjøll. Tegn. 1740, Nr. 176—78 (med Indlæg). — ⁵) Do. 1741, Nr. 47.

var der paa den Tid ikke Tale, som Justitsraad var han paa en Maade stillet til Højesterets Disposition, skønt han ikke havde taget den i 1736 indførte juridiske Embedseksamen. Som oftest voterede kan kun paa Rettens aarlige Aabningsdage, der fejredes med Pomp og Pragt, og som bivaanedes af Kongen selv, paa den Dag Rettens Præces. Til hver saadan Lejlighed fik han nyt Missive om at indfinde sig, sidste Gang havde han Sæde i Retten 7. Marts 1771, et halvt Aar før sin Død.¹⁾

28. Okt. 1749 fik han Bestalling som Etatsraad ²⁾, 11. Sept. 1750 som Viceborgmester i Kjøbenhavn med den Bemærkning, at han virkelig Borgmesters Embede og Indkomster skal tiltræde, »naar det hannem efter hans Tour og Senium kan tilkomme ³⁾, 1. Maj 1767 bliver han endelig virkelig Etatsraad ⁴⁾.

Naturligvis blev en Mængde Hverv og Arbejder læsset paa Skuldrene af den Mand, der beklædte Stillinger som de her nævnte. Allerede under Arbejderne paa Genopførelsen af de ved Hovedstadens store Brand i 1728 nedbrændte Kvarterer fik han rig Lejlighed til at vise fremragende praktisk Dygtighed. Sammen med Patron og Direktør for Collegium Medicum, Geheimeraad Jacob Benzon og Raadmand Hans Nicolai Nissen, faar han 11. Sept. 1750 kgl. Befaling til at forfatte et Projekt til en Medicinalordning, idet »Medici og Chirurgi ere af ulige Meninger og aldeles fra hverandre dissenterer«.⁵⁾ Et Par Aar efter blev denne Sag dog opgivet som Følge af Kirurgernes Modstand.⁶⁾ Sammen med tre andre faar Valeur 23. April 1756 Ordre til at undersøge og paakende en Sag mellem Havnekommissionen og flere fornemme Grundejere »ud til den Canal, der vender imod Holmen«. Beboerne, bl. a. Generalauditor Borthus, nægtede at reparere Bolværkerne, skønt »den halve Gade« var ved at falde i Kanalen, da Jorden bortskylledes ⁷⁾; Kommissionsdommen, der gik dem imod, blev imidlertid kgl. konfirmeret 18. Marts 1757⁸⁾. Dette er kun et Par Eksempler, der viser, paa hvor forskellige Omraader, man drog Nytte af hans praktiske Erfaring.

Ogsaa i en Gerning af hel anden Art kom han til at virke. Stærkt litterært interesseret, navnlig paavirket af fransk Kultur, var det kun naturligt, at han, i det Tidsrum da Kjøbenhavns Magistrat administrerede den danske Skueplads, blev valgt til Medlem af Theatrets Direktion, i hvilken han tog Sæde 23. Sept. 1757. Han skulde forestaa den kunstneriske Side af Theatrets Ledelse, det andet samtidig valgte Direktionsmedlem, Vice-Borgmester og Justitsraad Fædder, Administrationen og Kassen. Valeur havde oversat flere franske dramatiske

¹⁾ G. N. Kringelbachs utrykte Samlinger om Højesterets Embedsmænd (Rigsarkivet). — ²⁾ Sjæl. Reg. 1749, Nr. 414. — ³⁾ Do. 1750, Nr. 332. — ⁴⁾ Do. 1767, Nr. 196. — ⁵⁾ Sjæl. Tegn. 1750, Nr. 455. — ⁶⁾ Ingerslev: Danmarks Læger og Lægevæsen II, 306 og 408. — ⁷⁾ Sjæl. Tegn. 1756, Nr. 237. — ⁸⁾ Do. 1757, Nr. 133. (Hertil findes Indlæg med Valeurs ovenfor afbildede Segl).

Arbejder, »Den Sladdervorne«, »Den kløgtige Crispin«, Voltaires »Den Aabenmundede« og Destouches »Skumleren«, hvilken sidste Oversættelse han forærede til Theatret, hvor Stykket imidlertid ingen Lykke gjorde. Hans Oversættervirksomhed har neppe været vellykket, saaledes siger Overskou, at »den Aabenmundede«, »et af Forfatterens maadeligste Arbejder«, i Oversættelsen »ganske havde tilsat den Sprogskønhed, hvorved det kun havde vundet Bifald i Paris«. Han blev Meddirektør 8. April 1761, men afgik allerede 30. Juni 1762 fra Stillingen. Takket være sin Kollega Justitsraad Fædders Hensynsløshed var han trods sin store Lyst til at beskæftige sig med Theatersager bleven led og ked af denne Virksomhed. Han havde været imod Fædders Plan om at forene den italienske Opera med den danske Komædie. Hans Virksomhed ved Theatret har aabenbart baaret Frugt, det siges saaledes om ham, at han havde sin Andel i, at Aktørerne søgte større Indsigt i deres Kunsts Metodik.¹⁾

Paa det merkantile Omraade fik han Indflydelse som Participant i Det vestindisk-guineiske Kompagni. I 1729 bidrog han til Oprettelsen af dettes Sukkerraffinaderi; nogle Aar efter stemte han paa en Generalforsamling for, at Kompagniet skulde ophøre med den lidet indbringende Slavehandel, om ideelle Motiver var der naturligvis paa den Tid ikke Tale. Han ses ofte at have taget Del i Forhandlingerne og blev da ogsaa paa Generalforsamlingen 28. Dec. 1737 valgt til Hovedparticipant²⁾, 14. Sept. 1751 med 352 Stemmer til en af Kompagniets fire Direktører³⁾. Han ejede paa det Tidspunkt Aktier til et Beløb af 3625 Rdlr., som gav et aarligt Udbytte paa lidt over 200 Rdlr.⁴⁾ Faa Aar efter — i 1754 — solgte Kompagniet St. Croix til Staten, hvorpaa dets Virksomhed indstilledes, Aktionærerne fik udbetalt deres Aktiers Paalydende af Staten, som overtog Kompagniets Gæld.

Hvad Johannes Valeurs økonomiske Forhold angaar, fortæller han selv i ovenstaaende Ansøgning, at han som Følge af Bankerotter og den store Ildebrand i 1728 havde tabt over 13000 Rdlr. I Fortegnelse over de afbrændte Kvarterer ses, at han ejede et uprioriteret Hus i Store Helliggeiststræde samt sammen med Svogeren, Kaptajn N. E. Paulsen, to uprioriterede Huse i samme Gade — alle tre under Matr. Nr. 101 i Frimands Kvarter, endvidere, ligeledes sammen med Svogeren, et uprioriteret Hus i Kompagnistæde, Matr. Nr. 71 i Snarens Kvarter. Han havde desuden 500 Slettedaler Pant i et Hus i St. Pederstræde, Matr. Nr. 165 i Nørre Kvarter, 200 Rdlr. i et Hus i Klosterstræde, Matr. Nr. 70 i Frimands Kvarter, henholdsvis 350 Rdlr. og 750 Slettedaler i Huse i Store Helliggeiststræde, under Matr. Nr. 101 i sidstnævnte Kvarter, og endelig 366 Rdlr. 4 ß Pant i et Hus i samme Gade, Matr. Nr. 158.

¹⁾ Overskou: Den danske Skueplads II. — ²⁾ Kompagniets Direktions Resolutions- og Forhandlingsprotokol 1731—40, fol. 188. — ³⁾ Generalforsamlingsprotokol 1741—54. — ⁴⁾ Interesse Regningers Kopibog 1749—54.

Hans tidligere nævnte Gaard paa Østergade skaanedes af Ilden. Her boede han med sin Kone og tre Børn; Tyendet bestod af to Karle og tre Piger, en gift Kusk logerede andensteds i Byen. Til hans Husstand hørte desuden »Salig Madam Kellersmands«, en Slægtning af hans Hustrus første Mand.¹⁾ Der kan her være Anledning til at anføre, at han i 1743 specificerer sit Tyende som bestaaende af en Lakaj, en Kusk, en Portner og tre Piger, samtidig opgiver han at have to Karehste, en Karosse, en Chaise og en Arbejdsvogn.²⁾ Naar han 1749 meddeler, at han »nyder ei anden vis Indkomst end Raadmands Løn«³⁾, kan dette ikke tages bogstaveligt.

Ejendommen solgte han for 5500 Rdlr. ved Skøde af 11. Dec. 1752 — tinglæst 18. Dec. — til kgl Kældermester Fenniger.⁴⁾ Skødet lyder:

Nr. 11. 20 Rdlr.

1752.

Jeg underskrevne Johannes Waleur, Hans Kongl. Majestets bestalter Etatraad og Borgemester her i denne Kongl. Residentzestad Kiøbenhavn, kiendes og hermed vitterlig gjør at have solgt, afhændet og skiødet, ligesom ieg og hermed selger, afhænder og skiøder fra mig og Arvinger, til Hans Kongl. Majestets Kiøldermester, veledle Hr. Frederich Fenniger og Arvinger min paa Østergade beliggende Gaard, jordfrie Grund og Eiendom, imellem høibaarne Frue Grevinde Schulins Gaard paa den eene og afg. Apo-tecker Hagens Arvingers Gaard paa den anden Side, bestaaende til Gaden af 4re store grundmurede Fag, 2 Etager høj med Qvist over paa 3 Fag samt Kiølder under 3 Fag, i Gaarden et Sidehuus af 8 Fag, 2 Loft høj med Spits over 3 Fag, alt af Muur- og Bindingsverk med Kiølder under, hernæst et Baghuus paa 6 Fag, 3 Loft høj med Qvist over 3 Fag Muur- og Bindingsverk, som forneden til med Vognhuus og Staldrom for 3 Heste er indrettet med Behør, i Gaarden fersk Pompevand med Opstander og Jern Pompereedskab, over alt i Værelserne aatte Jern Kackelovne med Behør og i Kiøleren til Gaden een indmuuret Kaaber Kiødel samt alt videre der tilhørende muur- og nagelfaste Pertinentier intet i nogen Maade undtagen, saaledes som Gaarden nu bebyggt og begreben forefindes og videre efter Vurderingsforretningen af 25. Nov. 1731 og Maalebrev af 21. Nov. 1752 forklares, hvilket alt i denne Stads Brandt Assurance Casse er forsickret for Capital 4500 Rdlr., hvoraf Præmien cesserer, vide Policen N° 63. Dette forbemeldte, som sagt

¹⁾ Kjøbenhavns Huse og Indvaanere 1728. — ²⁾ Kop-, Formue-, Heste- og Karosse-Skat 1743, Købmager Kvarter Nr. 34. — ³⁾ Angivelse og Mandtal til Princesinde-Styren 1749, samme Matr. Nr. — ⁴⁾ Kjøbenhavns Skødeprotokol 1752—53. fol. 250.

er, ligesom Gaarden nu i Længde, Brede, oppe, needer, uden og inden, bygt, begreben og indhægned findes, herefter skal tilhøre meerbelte Hr. Kieldermeister Friderich Fenniger og Arvinger til evindeligt Arv og Eiendom og de samme at nyde og beholde med dets tilhørende frie og frelst for hver Mands Tiltale i alle optænkelige Maader og gjøre sig det saa nyttig, som de best veed, vil og kand efter medfulgte Adkomstbrevs Indhold. Og kender jeg mig og mine Arvinger ingen ydermeere Lod, Deel eller Rettighed derudi eller til at have, saasom oftbemelte Hr. Fenniger til mig den fulde Kiøbesumma 5500 Rdlr., skriver 5500 Rdlr. Courant, rigtig erlagt og betalt haver, hvorfor ieg og hermed vedbørlig qvitterer. Til ydermeere Stadfæstelse haver ieg dette mit udstæde Skiøde, som her paa Kiøbenhavns Byeting uden mig videre Kald eller Varsel at give maae læses, paaskrives og protocolleres, med min egen Haand underskrevet og mit Signete hostrykt. Datum Kiøbenhavn den 11. Dec. A^o 1752.

J. Valeur.
(L. S.)

En Vurderingsforretning, som afholdtes 1763, viser, at den da til 7500 Rdlr. takserede Ejendom var meget elegant udstyret.¹⁾ Det er dog muligt, at Husets Indre, saaledes som det befandtes i det nævnte Aar, skyldtes dets daværende rige Ejer, Negociant Henning Friderich Bargum. Efter at have solgt Gaarden paa Østergade boede Valeur til Leje hos Supercargo Peter Gram i dennes Ejendom paa Kjøbmagergade (nu Nr. 11). I 1762, da han stadig, tilligemed Børnene Andreas og Mariane, logerer her, Huset ejes nu af Krømmerne Joh. Andersen og Hans Holck, anfører han som sine Tjenestefolk: Tjeneren Hans Ronander, Kudsken Jacob Madsen, Gaardskarlen Rasmus Pedersen Haslund og de tre Piger Anna Kópke, Maren Christensdatter og Anna Margrethe.²⁾

Sommerbolig havde han i en Aarrække haft i en af Nordsjællands skønneste Egne, paa Nebbegaard i Bloustrød Sogn. Denne Gaard, der oprindelig var skyldsæt for 5 Tdr. 4 Skp. 1 Alb. Hartkorn, senere nedsat til Ager og Eng 4 Tdr. 6 Skp., Skovskyld 1 Skp. 2 Fdkr. 2 Alb., havde to Vange: Lillevang og Heievang, som begge aarlig dyrkedes. Den første, der grændsede mod Syd til Søen og Nord til Gaarden, bestod af 2 Aase: Nebaas og Langageraas samt af Fireagrene og 3 Agre, som kaldtes Bedstemoders Vraa. Den anden, som stødte mod Syd til Søen, bestod af Bakkeaaasen mellem Nebbe-Heie og Gaarden og Rue-Slotsaasen midt i Skoven. Engbjergningen takseredes til 9 Læs godt Hø, Landgilden var $\frac{1}{2}$ Pund Rug, 1 Fjerding Smør, 1 Lam, 1 Gaas, 2 Høns og 20 Æg.

¹⁾ Kjøbenhavns Brandforsikrings Vurderinger for Kjøbmager Kvarter Matr. Nr. 51. — ²⁾ Ekstraskattemandtallet 1762, Frimands Kvarter, Matr. Nr. 99.

Indtil 1737 var Nebbegaard, en af de saakaldte Torpegaarde, bortfæstet til en Bonde, da fik Valeur Sommerbolig her. Dette førte til, at han først byggede et Stuehus for egen Regning, senere udakkorderede Bonden, Rasmus Jensen, for 100 Slettedaler og derefter tog Fæste paa hele Gaarden. Hoveriet og Tienden blev han fritaget for at yde in natura imod at betale derfor omtrent det dobbelte af Værdien, 16 Rdlr. og 16 Rdlr. 4 $\frac{1}{2}$. Landgilden skulde ydes med 1 Td. 5 Skpr. 3 Fdkr. Rug og 5 Rdlr. 20 $\frac{1}{2}$ i Penge. Indfæstningen fastsattes til 24 Rdlr., Fæstebrevet udstedtes 16. Marts 1740. Han ombyggede derefter hele Gaarden, forbedrede og forskønnede den, saaledes at den senere, da den blev udbudt til Auktion, siges at være »en Gaard, passende for et Herskab«, her fandtes »gode velindrettede Huse, indhegnede Haver med Frugttræer og vedlagte Aspargeslande, Fiskedamme m. m.«

Pontoppidan fortæller i sin danske Atlas, at Nebbegaard »ligger meget behagelig, ved Enden af det fiskrige Vand Selsøe, og haver ved Siden en Skov, som svarer til sit sedvanlige Navn, nemlig Dejlighed«. I Nebbe-Heie c : Selsølund havde Dronning Louise en af sine Yndlingspladser, det var denne som kaldtes »Dejligheden«, her stod et »Lysthus«, der nu forlængst er forsvundet. Sønnen Andreas Valeur fik 1. Nov. 1773 Arvefæsteskøde paa Gaarden, som han 1782 afhændede til Md. Kyhner. Efter en Jagt, som den følgende Ejer, Kammerherre, Staldmester Roepstorff under et Besøg af Kronprinsen lod afholde paa Nebbegaard i 1799, nedbrændte Ejendommen, der dengang laa omtrent midt i den nuværende Have.¹⁾

Det var antagelig under et Ophold paa Nebbegaard, at Valeur stiftede Bekendtskab med Waisenhuspræsten, Professor Enevold Ewald og dennes livlige, men letsindige Hustru Marie, født Wulf, idet Præstefamilien i flere Aar laa paa Landet tæt ved Nebbegaard. Som bekendt har der været fremsat den Antagelse, at Johannes Valeur er Digteren Johannes Ewalds virkelige Fader, i hvilken Henseende man navnlig har henvist til Udtalelser af Oberstinde Eigtved, der var nær knyttet til den Ewald'ske Slægt, og som i sine Breve beskylder Professor Ewalds Hustru for Ægteskabsbrud. Man har ligeledes henvist til, at ingen af Prof. Ewalds eller Hustrus nærmeste Slægt har baaret Navnet Johannes, og at Johannes Ewald selv aldrig omtalte sin Fader. Den fremsatte Gisning vil selvfølgelig aldrig kunne bevises. Det eneste sikre er, at Valeur stod i et i høj Grad fortroligt og meget venskabeligt Forhold til Johannes Ewalds Moder. Enevold Ewald blev 1754 nedsat i Nr. 36 i Helligøjstes Kirkes lange Kapel, hvilken Begravelse tilhørte Valeur, der undertegner Enkens Ægtepagt med Peder Huulegaard, er hendes Forlover og som vedvarende paategner hendes Livs-police; hun blev forøvrigt selv med Valeurs efterlevende Søns

¹⁾ C. Christensen: Hørsholms Historie, Pag. 321 f.

Samtykke i 1791 stedt til Hvile i den nævnte Begravelse.¹⁾ Her var i 1729 Miniaturmaleren Georg Salemann blevet bisat, han har formodentligt hørt til Valeurs Bekendte.²⁾

Af Helbredshensyn rejste han i Foraaret 1743 til Carlsbad, i hvilken Anledning der meddeles ham følgende paa Latin affattede Pas³⁾:

C^{6tus}

Omnibus et singulis hasce nostras regias literas inspecturis notum testatumque volumus, cum subditus noster nobis dilectus Johannes Valeur consiliarius justitiæ ac cancellariæ nec non senator in civitate nostra regia Hafniensi humillime nobis exponi curaverit, se valetudinis fovendæ gratia ad thermas Carolinas in Bohemia sitas iter meditari, submisce petendo ut se ad hoc suum propositum eo tutius ac commodius exsequendum commendatione et salvo conductu nostro regio munire, haud gravemur nos humillimis illius precibus clementissime annuisse, proinde ab omnibus qui hisce compellabuntur regibus principibus magistratibus urbium et fortalitorum præfectis aliisque officialibus, quorum ad regnationes urbes et præfecturas prædictas consiliarius noster justitiæ Johannes Valeur venerit pro cuiusque status et conditionis ratione respective amice benevole ac clementer petimus et requirimus, ut illi cum famulo sarcinis aliisque rebus omnibus, quas secum habet, non solum ubique locorum tutum iter moram et transitum concedant, verum etiam eundem omni favore ope et auxilio prosequantur; facient eo rem nobis pergratam, quam data occasione amicitia benevolentia et gratia nostra regia compensare non intermitteremus. Nostri vero juris qui sunt exsequantur eo mandati nostri voluntatem in quorum fidem præsentibus manu nostra subscriptas sigillo nostro regio firmari jussimus. Dabantur etc.

Christiansborg d. 19. April 1743.

I Oversættelse lyder Passet saaledes:

Alle og enhver, som ser dette Vort Kongelige Brev, ville Vi have gjort bekendt og vitterligt, at da Vor kære Undersaat Johannes Valeur, Vor Justits- og Cancelliraad saa og Raadmand her udi Vor Kongelige Residensstad Kjøbenhavn, for Os allerunderdanigst haver ladet forebringe, at han er agtende at gøre en Rejse til Carlsbad udi Bøhmen for der at styrke sin Helbred, have Vi paa hans allerunderdanigst gjorte Bøn og Begæring, at ham for des sikrere og bekvemmeligere at kunne udføre dette sit Forehavende maatte tilsiges Vor Kongelige Rekommandation og Beskærmelse,

¹⁾ Jvfr. Louis Bobé: Johannes Ewalds Levnet og Meninger. Kjøbenhavn 1911. pag. 243 47. — ²⁾ Hist. Medd. om Kjøbenhavn IV, 358. — ³⁾ Sjæll. Reg. 1743. Nr. 127.

allernaadigst ikke villet modsætte Os samme hans allerunderdanigste Bøn at tilstaa, hvorfor Vi og bede Alle venskabeligst, gunstigst og naadigst, hver efter sin Stand og Vilkaar det være sig Konger, Fyrster, Byers Øvrigheder, Fæstningers Kommandanter eller andre, hvis Riger, Lande, Byer og Magtomraader forskrevne Vor Justitsraad Johannes Valeur besøge vilde, at de ej alene ham, hans Tjener, Rejsetøj og andet medførende sikker Rejse, Ophold og Gennemgang lade tilstaa, men endog betænke hennem med al Begunstigelse, Hjælp og Støtte, hvorudi de vil handle Os særdeles til Behag og til sin Tid Vor Venskab, Gunst og Kongelige Naade erlange. De, som er Os lydige og hørige, gøre hermed Vor Villie. Til ydermere Stadfæstelse haver Vi dette Vort aabne Brev med Vor Underskrift og hostrykte Kongelige Segl forsynet. Givet o. s. v.

I Johannes Valeurs og Charlotte Sophie Bülckes Ægteskab fødtes 6 Sønner og 4 Døttre, om hvilke der findes Oplysninger i Slægtens Stamtavle.¹⁾ Af Sønnerne blev Johannes Meller Valeur (f. 29. Dec. 1726, død 22. Febr. 1808) Toldembedsmand i Aalborg, senere Justitsraad og Ejer af Langholt, Herman Christian Valeur (f. 23. Dec. 1731, død 23. Juli 1791) først Klokker paa Voss i Norge, senere Postmester i Bergen og Kancelliraad, Andreas Valeur (f. 18. April 1733, død 19. Jan. 1811) som nævnt Ejer af Nebbegaard og Peter Valeur (f. 12. Juli 1734, død 21. Febr. 1760) Supercargo i Asiatick Kompagni. Datteren Mariane Valeur (f. 19. Maj 1739, død 2. Nov. 1820) ægtede 14. Sept. 1768 Grosserer, en af Kjøbenhavns 32 Mænd Christian Hansen (f. 8. Nov. 1728, død 4. Maj 1810)²⁾. To Sønner, Herman Christian (f. 1. Nov. 1728, død 1730) og Frederik, (f. 31. Dec. 1737, død 21. Nov. 1738), og tre Døttre, der alle bar Navnet Maria Elisabeth, og som var fødte henholdsvis, 16. Dec. 1727, 22. Sept. 1729 og 24. Sept. 1735, døde som Børn. Navnlig Tabet af de tre Smaa piger synes at have gaaet Faderen nær til Hjerter. Ved den førstes Død 20. Febr. 1728 skriver han i Familiebibelen »Gud veed best, hvor det mig smertede«, da den næste 23. Juli 1731 kaldes bort, benævner han hende sin »hiertelskte Daatter, hvilken ieg, før ieg selv er død, aldrig forglemmer«, ved den sidste lille Piges Bortgang skriver han »A^o 1736 den 3. December døde min Eneste glæde her paa Jorden, nemlig min lille Daatter Maria Elisabeth! Ak at min Siæl var hos hende i Guds Rige«. Alle Børnenes Daab er indført i St. Petri Kirkes Bøger.

Efter næsten 33 Aars Ægteskab afgik Hustruen ved Døden 9. Dec. 1758 paa Kjøbmagergade, Manden, som han selv siger, »til stor Hierte Sorrig og Gremmelse«. Den 16. Dec. blev hun nedsat under Vor Frelsers Kirke i en aaben Begravelse, som havde tilhørt Konferensraad Meller. Denne Begravelse, som nu er forsvunden, fandtes

¹⁾ Frederikke Fausbøll: Stamtavle over Slægten Valeur i Danmark. Kbhvn. 1911.

²⁾ Kjøbenhavns Brandforsikring 1731—1911. Pag. 531.

under Orgelet. Ifølge Bevilling af 15. Dec. maatte Bisættelsen finde Sted om Morgenen, Kisten med »Russvart« overtrækkes og Laaget med en liden Plade zires.¹⁾ I Anledning af hendes Død udkom et »Æreminde«.

Godt og vel et Aar efter ramtes han paany af en Sorg, idet den ovennævnte Søn Peter Valeur 21. Febr. 1760 afgik ved Døden som 3die Supercargo ombord paa det asiatiske Kompagnis Skib »Grev Moltke« paa Vej til Ostindien. Faderen skriver i denne Anledning i Bibelen »hand var en Søn af stor forhaabning, jeg sucker og nedkaster mig i Støvet for Gud, som mig saa haardelig paa en kort Tiid haver saaret«. Dødsfaldet indtraf 5 Dage efter at »Grev Moltke« havde passeret Linien. Dagen efter, altsaa den 22. Febr., blev en Ligprædiken holdt ombord, »hvorefter hand under 7 Minut-Skud og 3 gesvinde ditto blev overbord sadt udi en Ligkiste«. Samme Dag afholdtes Auktion paa Skibet over hans Ejendele, som udbragtes til 423 Rdlr. Foruden nogle kontante Penge og en Del Varer efterlod den Afdøde sig ombord 8 Kasser Rødvin à 125 Bouteiller, ialt 1000 Flasker, hvoraf noget dog var konsumeret paa Rejsen.²⁾

Da Struensee 3. April 1771 opløste Kjøbenhavns Magistrat, fik ogsaa Etatsraad Valeur sin Afsked, efter Sigende tog han sin Død af Ærgrelse herover. Han døde i hvert Fald samme Aar — den 19. September — paa Nebbegaard, den 26. s. M. blev han stedt til Hvile i Familiebegravelsen i Vor Frelzers Kirke ved Siden af sin Hustru og smaa Børn.

Fredag den 20. Sept. omtales hans Død med nogle faa Linier i Adresseavisen (Kjøbenhavns Kongelig allene privilegerede Adresse-Contoires Efterretninger), idet Bladet dog indskrænker sig til at nævne hans Stillinger. Nogle Dage efter (Nr. 157) indeholder det følgende:

GRAV-SKRIVT
I ANLEDNING AF HR. ETATZ RAAD VALEURS
DØDSFALD DEN 19. SEPTEMBER.

I Livets Sværmere! og Dødens Slaver!
Som vælger Labyrinth for at undgaae Maalet!
Som dandser paa Afgrunden og daaner ved en Liig-Steen
Jammerlige Skabninger!
Hvorfor skiælver I for et Eden?
Eller holder I det maaskee for Romaner?
Tilbeder Dem da! — — — De ere smukkere end alle
Eders Poeters.
Men skal jeg røbe Aarsagen til Eders Frygt?
I gyser for Eders egen Dom!

¹⁾ Sjøel. Reg. 1758, Nr. 565. — ²⁾ Skibsprotokol holden paa »Grev Moltke« til og fra Canton i China 1759—61. fol. 24 ff.

At være intet eller at være ulykkelig.
 Et bedrøveligt Valg!
 Og en slet Belønning for al den Umage det har kostet Eder.
 Kunne I følge mig — — — (men det kan I ikke),
 Kunne I følge mig bag hine lyksalige Scener
 Og see Elendighed glad og Dyden belønnet,
 Det er ingen Skygger, som Kunsten har skabt,
 Ingen Evigheder af Marmor.
 Det er de Redeliges Fest og de Christnes Triumph.
 En herliggiort Natur og et fornyet Eden.
 Smukkere end Eders Hesperiske Haver og smukkere
 end det hele Elysium.
 Men der kan I ikke følge mig;
 Det er for min gamle Arist og alle Dem ligne Ham
 .Ærværdige Skygge! Til Lykke med Din Grav!
 Den var Dit kæreste Ønske og Din største Lykke;
 Verden fortiente kun Din Foragt.
 Og var og den Klode vel værd et Ønske?
 »Hvor Ærlighed er vis Forliis,
 »Enfoldighed blir dræbt af Kunster,
 »Hvor Guds frygt holdes kun for Dunster,
 »Og Diævlen er kun Pøblens Riis.
 »Hvor den af Støv til Ærens Top
 »Med megen Omsorg blir optrækket,
 »Som veed at bukke for den Krop,
 »Hans Hierte ønskede var radbrækket.
 Saadan skildrede den ypperligste Sanger i Norden den,
 Og saaledes dømte Du om den.
 Naar jeg skrev Historien af Dit Liv,
 Saa skulle dette Stykke af din Moral ey udgiøre
 den mindste Deel.
 Der hører meere til at foragte Lykken end til at besidde den.
 Men jeg skriver kun Erindringen af Dit Liv;
 Og Dine Fortienester maa være Din Lovtale.
 En retfærdig Dommere, en redelig Ven og en kiær Fader
 Udgiorde Din Caracteer og Din Lykke.
 Kunne Dine Børns, Dine Venners,
 Og alle erkiendtlige Borgeres Ønsker giøre Din
 Skygge levende igien.
 Saa skulle Dine graae Haar være Deres Helligdom;
 Og Dine Raad Deres Domstoel.
 Men nu skal Din Grav være Deres Alter
 Og Dit værdige Støv
 Være baade Deres Erindring og Exempel.

Samme Blad meddeler senere (Nr. 158) Indskriften paa den Plade, der efter Tidens Skik smykkede hans Kiste. Denne Indskrift lød:

Heri giemmes det Jordiske
 Af den i Livet Høyædle og Velbaarne
 nu hos Gud Salige
 Hr. Johannes Valeur,
 Virkelig Etatz-Raad og Borgemester her i den Kongelige
 Residence-Stad Kiøbenhavn.
 Fød 1700. den 23. Februarii.
 Intræde i Ægteskab 1726. den 20. May med
 Mad. Charlotta Sophia Kiellermann,
 Fød Bulke.
 I hvilket Ægteskab Gud velsignede Hannem
 med 6 Sønner og 4 Døttre.
 Af hvilke de 3 Sønner og 3 Døttre tilligemed Moderen
 alt haver modtaget Ham i den Salige Ævighed.
 I Livet var Han en sand Menneske-Ven.
 Han døde i Troen den 19. September 1771.
 Og triumpherer nu i ævig Glæde for Guds Throne.

Det er selvsagt, at disse Gravskrifter ikke giver nogen egentlig Karakteristik af Manden; Datidens blomstrende og panegyriske Sprog kendte ingen Grænser, aller mindst naar en høj Rangsperson skulde hædres efter sin Død. En Udtalelse i modsat Retning om Valeur findes blandt de Noter, hvormed Inspektør ved Waisenhuset, Justitsraad Jacob Gude forsynede sin Afskrift af Geheimeraad Bolle Luxdorps Almanakoptegnelser, der gik til Grunde under Bombardementet 1807. I Anledning af Magistratens Opløsning 1771 dadler Gude den gamle Magistrat og da særlig skarpt Etatsraad Valeur, »som først havde været Tiener og siden Kongelig Laquai«. De nedsættende Udtalelser svækkes imidlertid i høj Grad, naar deres Forfatter er saa daarligt underrettet med Hensyn til Valeurs Antecedentia. Tager han saa grundigt fejl paa dette Punkt, kan de skarpe Ord ogsaa skyldes mindre sandfærdige Kilder.¹⁾

Historien om Tjener eller Lakajstillingen skyldes vel den Kendsgerning, at Valeurs Søn, sikkert den ældste, Johannes, i sine unge Dage hørte til Kong Frederik den Femtes Tjenerskab, hvilket sandsynligvis igen har givet Anledning til den urigtige Familietradition om denne Søns Stilling som Page ved Hoffet. Wasserschlebe anfører, efter at have nævnt Johannes Valeur seniors Udnævnelse til Etatsraad, »son fils sollicita et obtint malgré le Grand-Maréchal Comte de Moltke la

¹⁾ Samlingen »Danske Kongers Historie« Nr. 488, Rigsarkivet.

place de Valet de pied du Roi.«¹⁾ Dette tyder iøvrigt paa, at Etatsraad Valeur maa have været vel anskreven ved Høve eller i hvert Fald haft udmærkede Forbindelser. Han var saaledes ogsaa Frimurer og Medlem af Logen St. Martin i Kjøbenhavn, i hvilken han 13. Jan. 1745 optoges i I og II, 13. April s. A. i III Grad. Da Logebrødrene Aaret efter antog Logenavne, blev hans »Libertin«; ved Johannesfesten 1747 valgtes han til ældste Forstander, allerede i Slutningen af det følgende Aar beklædte imidlertid en anden Broder denne Værdighed. St. Martin talte en Række fremtrædende Mænd blandt sine Brødre, bl. a. kan følgende anføres med deres Logenavne: Generalmajor J. J. v. Vierkotten, Frère de St. André, preussisk Envoyé D. E. Heusinger, Sans Souci, Højesteretsadvokat A. Lowson, L'Indifférent, Professor J. E. Schlegel, Phidias, Sekretær i Danske Kancelli J. H. Freithoff, De la cave, Løjtnant C. Keller, L'Espérance, Hofmaler C. G. Pilo, Crayon, den russiske Diplomat, Baron Korff, Chevalier de Cocagne, den svenske Frimurer Hoepken, Ottoman, Hofapotheker G. Becker, Le même, Hofkirurg H. F. Wohlert, Content, og senere Justitiarius i den norske Overhofret C. M. Falsen, der kaldtes Sans façon.²⁾

Der er neppe Tvivl om, at Etatsraad Johannes Valeur, den fornemme og velstaaende Herre med den udprægede Interesse for franske Sæder og fransk Kultur, har været en dygtig, energisk og driftig Mand, udrustet med Kundskaber paa de forskellige Omraader.

En fremtrædende Plads blandt Slægtens Medlemmer vil altid tilkomme ham.

¹⁾ Wasserschlebe: Optegnelser til Christian VII.s Historie, Nye kgl. Samlinger Nr. 711. — ²⁾ K. L. Bugge: Det danske Frimureris Historie.

ETATSRAAD JOHANNES VALEURS OPTEGNELSER I FAMILIEBIBEL¹⁾.

A^o 1724 d. 10 October døde min Salig Bestefader Conferentz-Raad og Præsident Johannes Meller.

A^o 1726 d. 29 October døde min salig Fader Herman Valeur.

A^o 1726 d. 20 Martij hafde ieg Brøllup med min Kiæreste Charlotte Sophia Bølcke i mit alders 26 Aar. A^o 1701 d. 23 Februarii blev ieg fød og døbt i Christianshavns Kircke.

A^o 1758 d. 9 Decembris døde min Sl. Kone, mig til stor hierte Sorrig og Gremelse.

A^o 1760 d. 21 Febr. døde min Sl. Søn Peter Valeur, Supercargo paa Skibet Grev Moltke paa henreysen. Hand var en Søn af stor forhaabning. Jeg sucker og nedkaster mig i Støvet for Gud, som mig saa haardelig paa en kort Tiid haver saaret.

J. Valeur.

A^o 1726 d. 29 December, en Søndag, om effter middagen Klocken 6, blev min lille Søn Johannes Meller fød til Verden. Den 2den Januarij A^o 1727 blev hand døbt af Hr. Sreiber i Tydsk Kircke. Fadderne vare Etatz-Raad Kaalunds frue, Jomfrue Giertrud Kellermann, Herr. Schreiber, Helvig Abbestée, Ioachim von der Lippe og Evert Kellermann.

A^o 1727 d. 16 Decembris, en Tiisdag morgen Klocken omtrent 4te slet, er min lille Daatter Maria Elisabeth fød til Verden, d. 18 blev hun udi Tydsk Kircke døbt. Fadderne vare Hds Excellentz Hr. Ober-Secretaire Moinichen, Borgemester Byssing, Capitain Poulsen og Monsr. Ivar Grøngaard, Capitain Poulsens Frue, Anna Dorothea Meller holt hende over daaben og Frøicken Vilthagen Christen — huen.

¹⁾ »Biblia, Paa Danske, Det er Den Gandske Hellige Skriftes Bøger«, Kiøbenhavn prentet udi Kongelige Majestæts og Universitets privilegerede Boogtrykkerie 1719. 8vo, Hellæderbind med Spænder. Tilhører Frk. Valeur, Fredericia.

A° 1728 d. 20 Febr^r døde min lille Daatter Maria Elisabeth, om morgenen ohngefæhr halvgaaen sex, Gud veed best, hvor det mig smertede, hun blev begravet i Christianshavns Kircke og sat i min Sl. Morfaders Begravelse.

A° 1728 d. 1 November om natten imellem et og to er min lille Søn Herman Christian fød strax efter den ulyckelige og forskrekkelige Ildebrand her i Kiøbenhavn, d. 3 ditto blev hand døbt hieme i min stue af Hr. Schreiber, saa som Tydsk kircke og var afbrent. Fadderne vare Madam Ramshart, Frøicken Møinichen, Cancelli Raad Ramshart, Gregorius Klovman og Johan Ludvig Abbestée. Hand døde 1730.

A° 1729 d. 22 Septembris blev min liden Daatter Maria Elisabeth fød, som var en Torsdag Middag Klocken 12, Mandagen d. 26 blev hun døbt i Tydske Kircke Capel af Hr. Schreiber. Fadderne vare Generalinde de Bonart, Comtesse Sponeck, Etatz-Raad Neve, Assessor Seidelin, Peter Ramshart, Peter Abbestée.

A° 1731 d. 23 Julij døde min hiertelskte Daatter Maria Elisabeth, hvilcken ieg, før ieg self er død, aldrig forglemmer.

A° 1731 d. 23 Decembris, en Søndag formiddag Kl. 10 slet, blev min Kiære Søn Herman Christian fød til Verden, d. 27 Ditto døbt i St Petri Kircke. Fadderne vare Madam Grøngaard, Jomfrue Klovman, Etatz-Raad og Præsident Schrader, Justitz-Raad Franck, Stadsshopmand Fielsted og Cancelli Raad Tombsen.

A° 1733 d. 18 April, en løverdag afften imellem 11 og 12; blev min liden Søn Andreas fød til Verden, d. 21 døbt af Hr. Schreiber i St Petri Kircke. Fadderne vare Conferentz Raadinde Peter Bentzens, Frøcken Berregaard, Etatz Raad Brandt, Borgemester Vorm, Commerce Raad Raff og Regimentsqva[r]t. m. Høyer.

A° 1734 d. 12 Julij Klock. 9 om formiddagen blev min liden Søn Peter fød til Verden, døbt i St Petri Kircke af Hr. Schreiber. Fadderne vare Frue Stadshopmand Fielsteds og Frøcken Vorm, Politiemester Torm, Justitz Raad, Justitz Raad Fischer og Commerce Raad Køneman.

A° 1735 d. 24 Sept^{br}, En Løverdag eftermiddag mellem 2 og 3 slet, blev min Liden og Elskelige Daatter Maria Elisabeth fød, d. 28 Ditto døbt af Hr. Schreiber i Tydsk Kircke. Fadderne vare Mad. von der Lippe, Jomfrue Anna Elisabeth Kellerman, Raadmand Vog Junior, Raadm. Kløcker, Joh. L. Abbestée og Ivar Grøngaard.

A° 1736 d. 3 Decembr. døde min Eneste glæde her paa Jorden, nl. min lille Daatter Maria Elisabeth. Ak at min Siæl var hos hende i Guds Rige.

A° 1737 d. 31 Decembris, en Tiisdag morgen Kl. 3, blev min liden Søn Friderich fød til Verden, siden døbt i St Petri Kircke af Hr. Schreiber. Fadderne vare Frue Ob. Secretairinde Schulin, Frøcken Schrader, General Løvenørn, Conferentz Raad Junge, Justitz Raad Holmstedt, og Cancelli Raad Jentoft.

A^o 1738 d. 21 Nov. døde Friderich og blev begravet i Chvns. Kircke.

A^o 1739 d. 19 May blev min liden Daatter Mariana fød og døbt i Tydsk Kircke af Hr. Schreiber. Fadderne vare Frue Politiemester Torms, Madam Viller, Etatz Raad Braem, Justitz R. Seidelin, Justitz R. Bartholin, Sr Ivar Grøngaard.
